

Litt lokalhistorie om Eikseterområdet

Av: Marit Tveten Ellingsen, Solvang, 2020

Martinsløkka var opprinnelig en løkke ved siden av Gamle Eiksetra, løkka ble mye brukt av bygdefolket som kaffeplass i helgene, og som festplass som f.eks. St. Hans.

Eikseterveien gikk over løkka, og forbi husene på Gamle Eiksetra, videre forbi Garsjøbråtan – Gamlevollen (Eiksetra) og til Solvang. Etter hvert ble veien lagt om (utenom Gamle Eiksetra). Bruken av løkka forsvant da det ble satt opp bom rundt 2000. Martinsløkka var eid av Egge gård som har seter (Vallevollen) og skog i området. Tror kommunen har kjøpt Løkka nå.

Gamle Eiksetra drev med utleie av rom, og kafé fram til 1970.

Stedet ble kjøpt av Anders Tveten, født på Solvang i 1886, og Margit f. Stavn Tveten fra Flå i Hallingdal, 8. april 1916 av Kristian Øksne.

Margit og Anders drev servering og hadde 6 utleierom, de drev også gårdsbruk med 6 melkekuer og ungdyr, 2 hester, høner og griser, det var 1030 mål skog til stedet, sommerfjøs/smie og gårdssag.

Da skistadion, som ble lagt på innmarka til Gamle Eiksetra, var ferdig, ble navnet Martinsløkka Skistadion satt på hele området. Det var bare forvirrende å kalle det Eiksetra i og med at navnet var flyttet. Murene som står igjen er etter Gamle Eiksetra.

Dagens Eiksetra het opprinnelig Gamlevollen, og var husmannsplass under Renskaug til 1938, Trygve Tveten overtok da stedet på jordloven (begynte å bruke navnet Eiksetra etter 1970). Stedet het Gamlevollen på kartet helt til kommunen kjøpte stedet i 1993 (se gamle kart).

Mine oldeforeldre (Martin og Regine Tveten) mistet Solvang rundt 1900, de flyttet da til Gamlevollen som husmenn, og bodde der til de døde.

Solvang ble kjøpt tilbake i 1912, og Garsjøbråtan i 1929, disse stedene ble leid ut, men de hadde slått selv.

Thorvald (sønn av Anders og Margit) flyttet til Eiksetra i 1949. Margit og Anders flyttet da ut i sidebygningen.

Lier kommune kjøpte «Gamle» Eiksetra av Anders i siste halvdel av 1960-tallet, med boret så lenge han levde. Lier kommune rev stedet i 1972. Garsjø var da drikkevannskilde for Lier.

Margit døde i 1962, og Anders i 1970, de bodde på Eiksetra til de døde.

Olaug og Thorvald flyttet til Lierbyen, da kommunen rev Eiksetra.

Om Garsjø og setrene/plassene rundt

Av: Tore Runar Larsen, Anne Gallefos Wollertsen (red.), 2020

Eiksetrene er svært gamle, og eksisterte sannsynligvis allerede før 1600-tallet. Kanskje helt fra tida før Svartedauen.

Gårdsnavnet Eik tilsier at gården er ryddet før Kr. Fødsel.

Eiksetrene ble solgt til Renskaug i Lier i 1708.

Det skal ha vært følgende seterplasser:

DNT-hytta/serveringsstedet Eiksetra: Lå opprinnelig høyere opp i lia ved toppen av akebakken. Jeg mener at det var denne setra som het Gamlevollen. Ble flyttet ned til der serveringstedet er nå.

Solvang: Var Eik seter.

Østre Eiksetra (Martinsløkka): Noen kaller dette stedet for Gamlevollen.

Konnerudplassen (Kornerudplassen): Tidligere Eik seter. Ligger rett ovenfor Garsjøkoia turisthytte.

Vallevollen: Ligger på høyden nord for Garsjø. Tilhørte gården Valle i Lier.

Lisetra: Lå ved/nord for utløpet av Løken (etter oppdemningen av Vringen er Løken den østligste delen av Vringen). Tilhørte gården Lie på Åssiden (i Drammen). Åssiden var da en del av Lier kommune. Vollen – Lisetervollen - ligger der fremdeles, og holdes åpen av beitedyr.

Svarthavnsetra: Seter for gården Vinnes i tidligere Nedre Eiker kommune (fra 2020 Drammen kommune). Seterdrifta på Svarthavnsetra varte helt til 1905. Lisetra og Vallevollen opphørte trolig på slutten av 1700-tallet. Lisetras hus er borte. På Vallevollen og Svarthavnsetra er det fortsatt hus.

De andre setrene ble fra ca. 1730 husmannsplasser under Renskaug.

DNTs Eiksetra ble selveierbruk i 1937. Familien Tveten hadde drevet gården i mange år før det. Anna og Trygve Tveten startet med servering tidlig på 1900-tallet. Ble solgt til Lier kommune i 1992. Eies fremdeles av kommunen, blir drevet som turisthytte av DNT Drammen og Omegn.

Solvang (opprinnelig småbruket Tveten ved Garsjø) ble selveierbruk fra 1913. Drev også servering og overnatting fra tidlig 1900. Det ble etter hvert slutt på overnattingen, servering

vinterstid opphørte på 2010-tallet mens servering på St. Hans aften og Olsok fortsatte til 2019. Også Tveten-familie. Her er det fortsatt fastboende.

Østre Eiksetra (Martinsløkka): Selveiere fra 1937. Også her Tveten-familie som drev servering tidlig på 1900-tallet. Familien hadde vært brukere av gården siden 1850-tallet. Da Garsjø ble drikkevann til Lier i 1970, ble gården fraflyttet og husene revet.

Konnerudplassen: Familien Kornerud drev plassen i ca. 100 år. Siste bruker var Hans Kornerud. Han drev plassen til 1964. Plassen tilhørte da AS Børresen (daværende skogeier). Ble solgt som feriehus i 1965, og er fortsatt bebygd og benyttet.

Garsjø var vannkilde for Lier fra 1970. Ble frigitt til fritidsaktiviteter i 2007.

Eiksetraplassene fikk strøm i 1952. Innhuset på DNTs Eiksetra brant samme år. Materialer til nytt hus ble skåret på den gamle saga som ligger like ved Eiksetra. Saga er nå restaurert av Lier Historielag i samarbeide med Lier Kommune og Lier Skogeierlag. Den er nå fult brukbar, og skjæring av plank og bord demonstreres bl.a. på skogdagen for alle 5. klasser i Lier.

Det ble drevet sommerskole på Eiksetra fra 1893 til 1925. Det var omgangsskole. En av skolebenkene står i skolestua på Lier Bygdetun.

Det er registrert kulturminner fra midten av 1500-tallet. Steingjerder, rydningsrøyser og veianlegg.

Det er mulig at finner har bebodd noen av plassene på slutten av 1600-tallet.

Alle mannfolk på Eikseter-plassene ble satt i fengsel de siste 7 månedene av 2. verdenskrig. De hadde hjulpet en rømt hjemmefrontsoldat.

Garsjø: Vannet med garder. Kanskje var det fast bosetting her inn allerede før Svartedauen??

Kilder: Finnemarka-bøkene. Liers gårdshistorie. Skogen er gavmild.